

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

APLIKOVANÁ SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

PHDR. JAROSLAVA DOSEDLOVÁ, PHD.

Okruhy předmětu sociální psychologie na FF MU

▶ Sociální psychologie I

- ▶ Úvod do sociální psychologie
- ▶ Sociální poznávání (kognice), atribuční procesy
- ▶ Skupinové procesy
- ▶ Skupinový vliv (facilitace, zahálení, deindividuace, polarizace)

▶ Sociální psychologie II

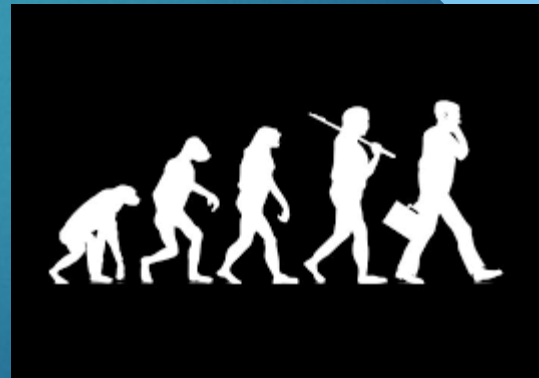
- ▶ Sociální komunikace
- ▶ Interpersonální vztahy (agresivita, afiliace, atraktivita, láska)
- ▶ Postoje a postojová změna
- ▶ Konformita, poslušnost vůči autoritě, persuaze

The background is a dark blue gradient. It features several light blue circles of varying sizes scattered across the frame. A single, vertical lime green rectangle is positioned in the upper right corner.

Aplikovaná sociální psychologie

Člověk a sociální instituce

- ▶ **makrosociální linie**
- ▶ témata: člověk a organizace, moc (politická psychologie), zákon (sociální normy, spravedlnost, psychologie práva), **média**, víra (ps. náboženství), příroda, **kultura**, škola, rodina, ekonomika

Člověk v sociálním kontextu

- ▶ **mikrosociální linie**
- ▶ témata: sociální psychologie emocí, zdraví, ps. osamělosti, závislosti, nezaměstnanosti, zvládnání stresu – coping, **well-being**, **agresivita**, **afiliace**, **atraktivita**, **láska**

Člověk jako předmět sociálněpsychologického působení

- ▶ postupy a techniky, prostřednictvím kterých se snažíme navodit více méně stabilní změny na úrovni jednotlivce či skupiny
- ▶ témata: sociálně psychologický výcvik, skupinová psychoterapie, **skupinové řešení problémů**

Předmět sociální psychologie

- ▶ Základní psychologická disciplína, která se snaží najít obecné mechanismy poznávání, chování a prožívání, které jsou determinovány sociálním kontextem

Sociální psychologie je vědecké studium...

Sociální myšlení

- Jak vnímáme sebe a ostatní
- Čemu věříme
- Naše úsudky
- Naše postoje

Sociální vliv

- Kultura
- Tlaky na přizpůsobení
- Přesvědčování
- Skupiny lidí

Sociální vztahy

- Předsudky
- Agrese
- Přitažlivost a intimita
- Pomoc

Které tvrzení platí?

- ▶ Vrána k vráně sedá.
Protiklady se přitahují.
- ▶ Opakuj lež dost dlouho a lidé uvěří.
Pravda vítězí.
- ▶ Šaty dělají člověka.
Ze svinských štětín hedvábí neutkáš.
- ▶ Na učení není člověk nikdy starý.
Starého psa novým kouskům nenaučíš.

Historie sociální psychologie

1. Od vzniku do r. 1945

makrosociální linie

1910 – 1920 W.Wundt – Psychologie národů

1908 Mc Dougall – Introduction to Social Psychology

1908 Ross – Social Psychology

1921 Journal of Abnormal and Social Psychology

mikrosociální linie

1924 Social Psychology - Allport vymezil sociální psychologii jako experimentální vědu o chování člověka za různých sociálních podmínek

Rozvoj empirického výzkumu (postoje, konformita, vůdcovství, teorie sociálního učení)

Historie sociální psychologie

2. 1946 - 1975

Konec 50.let „zlaté období“ (Festinger, Heider, Goffman),
rozšíření záběru

1965 Journal of Personality and Social Psychology

Krise sociální psychologie na konci 60. let
(laboratorní experimenty, teorie „středního doletu“,
neefektivní „řízení“ společenského života)

východiska – 2 linie sociální psychologie

evropská (více makrosociální)

americká (mikrosociální)

- ▶ 1965 - 1966 Evropská asociace experimentální sociální psychologie (Tajfel, Israel, Moscovici)
- ▶ 1971 European Journal of Social Psychology

Historie sociální psychologie

3. od pol. 70. let 20.st. po současnost

Evropa:

hledání nové metodologie, zájem o přirozené jevy v jejich komplexnosti a složitosti (vztah osobnosti a společnosti, socializace, role, normy, sociální reprezentace, identita)

Amerika:

propracované a empiricky podložené dílčí teorie bez obecného teoretického rámce (atribuce, sociální facilitace, atraktivita, agrese, změna postojů, malé skupiny)

Teorie atribuce

► Fritz Heider, 1958

potřeba koherentního porozumění světu

potřeba ovládat prostředí

potřeba predikce lidského chování

atribuční teorie

koncepční rámec postihující laický způsob, kterým si vysvětlujeme chování sebe sama a druhých lidí

vnitřní a vnější lokalizace příčin jevů

<https://www.youtube.com/watch?v=VTNmLt7QX8E>

Teorie atribuce

- ▶ **Weiner** (1972) příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolovatelné				
Nekontrolovatelné				

Teorie atribuce

- ▶ **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí			
Nekontrolo- vatelné				

Teorie atribuce

- ▶ **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí		
Nekontrolo- vatelné				

Teorie atribuce

- ▶ **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí		
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti			

Teorie atribuce

- **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí		
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti	Nálada		

Teorie atribuce

- **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí	Tendence učitele	
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti	Nálada		

Teorie atribuce

- **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí	Tendence učitele	Neobvyklá pomoc jiných
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti	Nálada		

Teorie atribuce

- **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí	Tendence učitele	Neobvyklá pomoc jiných
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti	Nálada	Náročnost úlohy	

Teorie atribuce

- ▶ **Weiner** (1972), příčiny výsledků ve výkonových úlohách:

	Interní		Externí	
	Stabilní	Nestabilní	Stabilní	Nestabilní
Kontrolova- telné	Typické úsilí	Situační úsilí	Tendence učitele	Neobvyklá pomoc jiných
Nekontrolo- vatelné	Schopnosti	Nálada	Náročnost úlohy	Štěstí

Základní atribuční chyba

► Ross, 1977

Aktéři i pozorovatelé připisují větší význam dispozičním příčinám a opomíjejí situační příčiny

Teorie kognitivní disonance

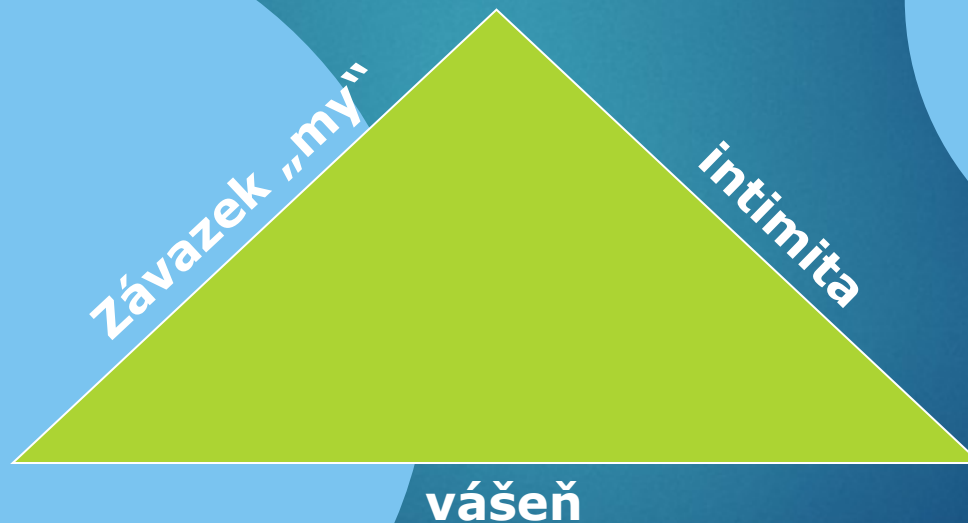
► Festinger, 1957

Myšlenky, postoje a přesvědčení (kognice) mohou být vzájemně konsonantní, disonantní či irelevantní.

Zastávání disonantních přesvědčení vyvolává **kognitivní disonanci** – nepříjemný stav aktivace, který motivuje člověka omezit disonanci tím, že některé kognice přidá, odstraní nebo nahradí.

Triangulární teorie lásky

► (Sternberg, 1986, 1988)

Intimita

- ▶ péče
- ▶ porozumění
- ▶ vzájemná úcta

Jakými různými způsoby lze intimitu pěstovat a prohlubovat?

Typy intimity

emocionální
intelektuální
estetická
spirituální

rekreační
sociální
fyzická
sexuální

Výběr z odborné literatury

- ▶ *Sociální psychologie. Teorie/Metody/Aplikace.* Edited by Jozef Výrost - Ivan Slaměník – Eva Sollárová. Praha: Grada, 2019. 759 s. ISBN 9788024757759.
- ▶ *Sociální psychologie :moderní učebnice sociální psychologie.* Edited by Miles Hewstone - Wolfgang Stroebe, Translated by Dagmar Brejlová - Pa. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. 769 s. ISBN 8073670925.
- ▶ Myers, D.G. (2016). *Sociální psychologie.* Brno: Edika.
- ▶ Hunt, M. (2000). *Dějiny psychologie.* Praha: Portál.